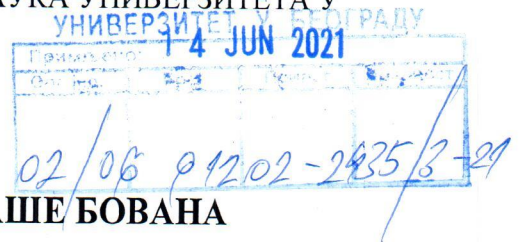

ВЕЋУ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ ПРАВНО-ЕКОНОМСКИХ НАУКА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ОДГОВОР НА ПРИГОВОР ПРОФ. ДР САШЕ БОВАНА

НА ПРЕДЛОГ НАСТАВНО-НАУЧНОГ ВЕЋА ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА ЗА ПРОДУЖЕЊЕ РАДНОГ ОДНОСА ПРОФ. ДР ЈАСМИНКИ ХАСАНБЕГОВИЋ

Проф. др Саша Бован је уложио приговор Већу научних области правно-економских наука Универзитета у Београду и Сенату Универзитета у Београду на предлог који је овим телима учинило Наставно-научно веће Правног факултета, пошто је прихватило иницијативу Катедре за теорију, социологију и филозофију, да се проф. др Јасминки Хасанбеговић продужи радни однос за две године.

Приговор проф. др Саше Бована није достављен на увид и могући одговор ни Катедри ни проф. др Јасминки Хасанбеговић, али јесте окачен на интернет страници Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду као материјал за Седницу заказану за 15. јун 2021, па је тако посредно и сасвим случајно учињен доступним и проф. др Јасминки Хасанбеговић.

Ово су одговори на приговоре проф. др Саше Бована да проф. др Јасминка Хасанбеговић не испуњава услове за продужење радног односа и подељени су, као и приговори проф. др Саше Бована, у три основне групе:

I Одговори на приговоре да проф. др Јасминка Хасанбеговић не испуњава три од дванаест ближих услова које је прописао Национални савет за високо образовање:

*A – Одговори на приговоре да књига *Ка филозофији права као филозофији људских права* није научна монографија (с ISBN бројем) из научне области за коју је бирана:*

1) За свих седам делова књиге *Ка филозофији права као филозофији људских права*, од њеног почетка до краја, не само што није прећутано него је наглашено да су настајали и објављивани сукцесивно као прилози у зборницима или као чланци, па не може бити речи о томе да су то аутоплагијати, то јест да су исти радови лажно представљени и бодовани двапут као различити радови, нити може бити речи о покушају довођења научне јавности у заблуду, а нарочито не може бити речи о измишљању и кривотворењу резултата.

2) Тих седам делова књиге чине *монографску* целину зато су *кључна тема* књиге и *кључ у одговарању на сва* постављена питања – *људска права*, и зато што су у њој обрађена *сва главна* питања *теорије* људских права, наиме:

- *Појам* људских права као правно-феноменолошке новине у правној историји, људских права као модерног правног феномена и као мере модерности правних поредака; тешкоћама њиховог дефинисања због њихове контингентности и

историчности, која укључује разматрања и најзначајнијих правних аката из њихове предисторије;

- *Природа* људских права – најзначајнија природноправна или пак позитивноправна субјективна јавна и приватна права – с јасним опредељењем ауторке за овај други, позитивноправни став (који се иначе ретко заступа у теорији људских права) и аргументима за њега;
- *Универзални или национални карактер* људских права, као и садржина, остваривње и значај универзалних стандарда људских права и проблем њиховог различитог тумачења;
- *Сувереност државе* (као битно обележје државе, које се најчешће схвата као *правна неограниченост државе*) и људска права – да ли су спојиви или неспојиви, и, ако су спојиви, како су спојиви, и шта може бити сувереност у правној држави као владавини права (*правно врховништво*, тј. сувереност људских права, али никако правна неограниченост);
- *Држављанство као правни основ* најширег и најпотпунијег уживања људских права у (интер)националним правним порецима (*citizenship as the right to have the rights* – Earl Warren) и различито одређене правне природе самог држављанства: или као пуке *правне везе* појединца с државом (из *domaine réservé државе*), или као *субјективног права*, или као *људског права*, што уопште није свеједно за најшире и најпотпуније уживање (осталих) људских права у националном правном поретку;
- С претходним у вези, разматрање питања шта је заправо *држављанство Европске уније* из Уговора о Мастрихту у односу на претходно „тржишно држављанство“ Европске економске заједнице, и да ли је оно уопште држављанство, а ако јесте, у ком смислу јесте, и уживање којих људских права у ЕУ доноси својим држављанима као држављанима ЕУ;
- Однос *културе* људских права и *идеологије* људских права и (не)могућност њиховог разграничења, као и правне последице те (не)могућности;
- Значај људских права за *модерно* правно одређење појмова и за схватање појава *човека као субјекта права* (за разлику од предмодерног поданика), затим *људског достојанства*, *грађанина*, *правне једнакости људи* (која је основни принцип модерног права, а чије се правне границе, дискриминаторне повреде и степен остварености не могу одредити без људских права), потом *законске (не)правде која је позитивноправно (не)прихватљива*, онда и *модерне демократије*, *модерног устава*, *конституционализма*, *правне државе као владавине права*, што су све појаве, односно појмови који се не могу одредити и објаснити без људских права.

3) Да сви делови књиге, без обзира на то што нису писани у једном даху, чине монографску целину која има јасну замисао о *правном значају људских права за сваки модерни правни поредак* (и зато јесте филозофска теорија људских права), види се не само по главној садржини и централној теми него и по томе што се битне тезе и поставке провлаче кроз све делове књиге и што се на њих – као већ обрађиване или као на оне које ће тек бити шире обрађене – непрестано упућује (као, тек примерице, у фусноти 71).

4) На више места поновљеном приговору да ова монографска целина *нема закључак на крају* мора се истаћи да она није намењена почетницима, нити нестручњацима, нити је

докторска дисертација у којој раније изведене закључке треба евентуално поновити на крају. Кратко речено, то је сасвим уобичајено у овом типу монографских списа. Јер, ко чита неповршно и с разумевањем, схватиће све закључке. И може се сложити или не сложити с подастртим аргументима, али, да би то неслагање било научно релевантно, мора сам/а дати своје аргументе за другачије закључке. Стога је и читалац књиге *Ка филозофији права као филозофији људских права* већ на почетку, у *Уместо предговора*, упућен да за сва елементарна питања значаја људских права консултује прерађени *Увод у право* Радомира Д. Лукића, који су прерадили Јасминка Хасанбеговић и Марко Божић (рецензенти Будимир Кошутин, Коста Чавошки, Драган Вукчевић; 1. прерађено изд. дванаестог измењеног Лукићевог издања из 1995; Београд : Службени гласник, 2020, 380 стр., Правна библиотека: Едиција Уџбеници и приручници у Службеном гласнику, ISBN 978-86-519-2609-2; одобрен као наставни материјал за предмет *Увод у право* за школску 2020/2021. годину одлуком Наставно-научног већа Правног факултета).

5) Што се (не)оригиналности студије/књиге/монографије тиче, подносилац приговора би морао да истакне аутора код кога је пре 1991. године нашао образложену идеју/став да у правној држави која је схваћена као владавина права – сувереност државе *не може* бити правна неограниченост, већ само правно врховништво и да су у таквом правном поретку, дакле, суверена, тј. правно највиша, врховна – управо *људска права* и да она ограничавају сваког (и уставотворца и законодавца и сваког другог) у правном поретку; потом, да у модерној држави која претендује на то да је модерна демократија није довољно да се остварује принцип владавине већине, него мора бити делотворне правне заштите мањине, односно мањина, а да се та делотворна правна заштита мањине, односно мањина остварује управо делотворном заштитом могућности уживања људских права свих у држави као заједници; да се *владавина права* може прецизно одредити као *владавина људских права*; да се законска правда која се у модерном демократском друштву мора остваривати, као и евентуална законска неправда која се мора толерисати могу позитивноправно прецизно одредити управо захваљујући *људским правима*.

6) Формални приговор да монографска публикација у питању нема одговарајуће рецензенте да би се сматрала монографијом не стоји: прво, зато што професори др Будимир Кошутин и академици професори др Данило Баста и др Коста Чавошки *јесу*, и то по принципу сениората, најстарији/најугледнији научници из тематске области те монографије у Србији. Да су живи академици професори др Љубомир Тадић и др Војислав Становчић, они би по истом принципу сениората били пре наведених – рецензенти ове књиге. Такође, да је потребно да рецензенти буду „из тематске области монографије али изван установе у којој се кандидат бира“, то би онда били академик професор др Маријан Павчник, судија Уставног суда, затим професор др Иван Паћен и академик професор др Драган Вукчевић. Међутим, подносилац приговора *је погрешно*, јер овде није реч о стицању звања и заснивању радног односа наставника Универзитета у Београду, већ о продужењу (већ 2007. заснованог на неодређено време) радног односа редовној професорки др Јасминки Хасанбеговић, па управо наведени стручњаци из тематске области монографије (Маријан Павчник, Иван Паћен и Драган Вукчевић) долазе, по истом принципу сениората, после професора др Будимира Кошутин и академика др Данила Басте и др Косте Чавошког.

7) Приговор квантитативне природе да књига *Ка филозофији права као филозофији људских права* нема Правилником одређен потребан обим од 80 страница текста

написаног после избора у звање редовног професора, дакле, после 2007. године – не стоји. Подносилац приговора узима у обзир димензије страница и слова, што је потпуно ирелевантно. Обим текста одређује се веома прецизно – тако што се укупан број словних знакова текста дели с 1800 (тј. 60X30, што је најзахтевнија мера словних знакова за ауторску страницу текста) да би се добио број страница. Делови књиге *Ка филозофији права као филозофији људских права* написани после 2007. године имају укупно преко 200.000 словних знакова, што чини преко 110 страница текста.

Б – Одговори на приговоре да четири од пет радова који замењују радове категорије М51 не могу бити вредновани као радови категорије М44:

Подносилац приговора каже да ни за једну од четири публикације у којима су објављени радови у тематским зборницима није наведен уредник, па се стога те публикације не могу сматрати тематским зборницима водећег националног значаја. Ово не стоји. Двотомну *Споменицу Валтазара Боггишића* (која има укупно 1370 страница и прилоге еминентних страних и домаћих аутора на српском и светским језицима) уредили су Лука Бренеселовић, проф. др Владимир Чоловић, др Јован Ћирић, проф. др Предраг Димитријевић и проф. др Јовица Тркуља, а зборник *Правна сигурност у условима транзиције* проф. др Радмила Васић и проф. др Ивана Крстић. Тематске, односно монографске зборнике *О подунавским Швабама*, као и *Арон Барак: судија и теоретичар права* уређивали су сами аутори прилога (међу којима има репрезентативног учешћа еминентних домаћих стручњака), што се подразумева чим уредник/уредници нису изричито наведени, па се понекад (у Италији неретко и уопште, у публикацијама на романским језицима) такви зборници означавају и као АА.VV. *Наслов зборника*, што је проф. др Саши Бовану сигурно познато.

В – Одговори на приговоре да проф. др Јасминка Хасанбеговић нема два рада с међународног научног скупа објављена у целини категорије М31 или М33:

За закључак подносиоца приговора да су скупови одржани у суседним земљама (Црној Гори и Републици Српској) – национални скупови, треба нагласити да такав закључак битно одступа од досадашње праксе квалификовања међународних скупова и у оквиру Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду, као и у оквиру праксе Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, а исто тако и праксе Сената Универзитета у Београду. Наравно, претпоставићемо да је добронамерна жеља подносиоца приговора да се таква потпуно погрешна пракса промени и исправи одсад за убудуће.

Ипак, у ова два конкретна случаја подносилац приговора је изгубио из вида неке битне конкретне околности које утичу на квалификовање ова два скупа, односно радова проф. др Јасминке Хасанбеговић с тих скупова објављених у целини. Прво, научни скуп *Политичка мисао Џона Пламенца* организовала је ЦАНУ поводом ЦИД-овог објављивања превода на српски (или БСХЦ) Одабраних дела Џона Пламенца у три тома. Зато је тај научни скуп био на српском (или БСХЦ) као „језику међународне научне комуникације“ у датом случају, односно у датом поводу. Зато није био на енглеском. Рецензенти прилога у том зборнику били су из више од пет земаља и било је више од десет учесника тог научног скупа из иностранства (тј. изван Црне Горе), у чију компетенцију и репрезентативност не би требало сумњати, а није познато нити да је наше надлежно Министарство изразило такву сумњу.

Што се пак другог рада тиче, *О препрекама владавини права у Срба*, који је изложен на научном скупу на Палама 2013. г., подносилац приговора је изгубио из вида да је тај рад изложен и на енглеском (*On Some Obstacles to the Rule of Law in Serbia*) у оквиру XII међународне конференције CEENJ-а у Риги 2017. године (чији међународни организациони одбор броји много више од пет чланова из разних средњоевропских и источноевропских земаља, и много више од десет учесника из иностранства, у овом случају нелетонијаца), дакле, изложен и пре објављивања на српском, до кога је ауторки превасходно било стало.

II *Одговор на приговор да Факултет има довољан број наставника изабраних у звање за исту ужу научну област за несметано квалитетно обезбеђење свих облика наставе:*

Подносилац приговора превидео је да се овај услов не своди на утисак о потреби нечијег ангажовања у настави, већ се та потреба Факултета изражава прецизно, унифицирано обрачунавањем коефицијентом оптерећења *свих* на свим нивоима ангажованости у настави на Факултету.

Дакле, није реч само о ангажованости нас 1+4 на првој години на Уводу у право, већ и о нашој ангажованости и на трећој и на четвртој години основних студија, као и на постдипломским (мастер и докторским) студијама.

Стога нема никакве сумње да су четворица мојих млађих колега *способни* да обезбеде квалитетно обављање свих облика наставе, што ми је посебно драго јер сам стицајем околности пресудно, уз тада најстарије наставнике, допринела њиховом доласку на Факултет, а потом и њиховом напредовању кад год је то био став већине предметних наставника или мој.

Међутим, подносилац приговора је изгубио из вида да овде није реч о способности мојих млађих колега, него о потреби да ја будем и даље ангажована у извођењу наставе.

Та потреба се изражава у (надлежној служби израчунатом) коефицијенту оптерећења или ангажованости у *свим* облицима наставе на свим нивоима студирања, који у мом случају износи 11,56 од дозвољених максималних 12.

Према томе, пошто сва четворица мојих млађих колега имају тај коефицијент оптерећења или ангажованости у *свим* облицима наставе на свим нивоима студирања који је *мањи* од мога, када би се моја ангажованост или оптерећење *идеално* расподелили међу њима (што је по себи немогуће), и тада би сваки од њих имао оптерећење преко 12, што би значило да Факултет *мора* да ангажује некога споља из исте уже научне области (нпр. с Правних факултета у Новом Саду, Нишу или Крагујевцу).

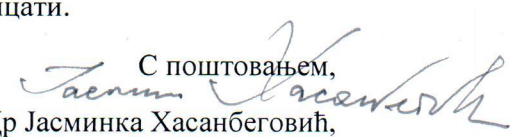
III *Коначно, одговор на последњи приговор да у последњих 10 година није изабран ниједан сарадник за ужу научну област за коју сам и сама бирања:*

Тај приговор не стоји. И то не само зато што је смисао тог услова да се онемогући вештачко стварање монопола појединца/појединаца на научну област, односно да се створи привид њихове неопходности, нужности и незамењивости у њој, а проф. др Јасминка Хасанбеговић је, напротив, пресудно допринела, уз своје најстарије професоре,

доласку на Факултет све четворице својих сада млађих колега сарадника у ужој научној области за коју је и она бирања, исто као и њиховом напредовању и омогућавању да се, поред шесторо старијих професора, они укључе у постдипломску наставу.

А ако се имају на уму само сарадници у ужем смислу, као наставно звање, мр Бојан Спаић је изабран 2010/2011. у звање асистента, мр Милош Здравковић такође у звање асистента 2012. г., а Сава Војновић 2020. г. у звање сарадника ван радног односа – демонстратора.

Такође, проф. др Јасминка Хасанбеговић је и раније, у изборном периоду 2015-2018, подржала иницијативу Катедре за расписивање конкурса за асистента, али се од тога одустало, као што је то учинила и 2020.г., али је остала у мањини, па јој се уским тумачењем значења израза: избор сарадника у настави у последњих 10 година – не може приговорити као неиспуњавање услова на који није могла утицати.

С поштовањем,

Др Јасминка Хасанбеговић,

редовна професорка Правног факултета

У Београду, 14. јуна 2021.